

Motion till riksdagen 2007/08:Kr336

av Anne Marie Brodén m.fl. (m, fp, c, kd)

Folkhälsa och kultur

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning kring hälsa och ohälsa och alternativa vårdmetoder med kulturella inslag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förebyggande folkhälsoarbete och om kulturens betydelse i vården.

Vården och kulturen

För 20 år sedan initierade Unesco samarbetet kring Arts in Hospital som en del av FN:s kulturdecennium 1987–1997. 28 länder engagerade sig i projektet, som handlade om erfarenhetsutbyte främst av kulturella inslag i vården. Det ledde till flera viktiga projekt i de nordiska länderna, bland annat det treåriga nationella försöksprojektet *Kultur gir helse* i Norge och motsvarande projekt i Finland och Sverige. Ett annat resultat var en rad nordiska konferenser om hälsa och kultur under perioden 1994–2001. Stockholms läns landstings forskningsprogram *Kultur i vården och vården som kultur 1994–2006* är ett annat viktigt steg för nytänkande inom området. Denna tvärvetenskapliga forskning har varit vägledande i Sverige och lett till att flera landsting och kommuner satt igång egna projekt. Det är en unik satsning på forskning om hur vården kan få bättre effekt om man släpper in kulturen som alltjämt väcker intresse i såväl Norden och Europa som Japan och Australien.

Totalt satsades 20 miljoner kronor på programmet i Stockholm. I Halland, Östergötland, Region Skåne och Västerbotten satsar man på att vården ska få förstärkt kulturell prägel vilket speglas i forskarkonferenser samt centrumbildningar. En studie visade att musik kunde få patienter att dansa trots att de annars hade svårt att röra sig och utföra vardagliga sysslor, och införandet av en återkommande sångstund visade sig ge en dramatisk effekt på dementa

Fel! Okänt namn på

personer. Studien visade att när välkända sånger sjöngs kom minnen tillbaka. Musiken visade sig göra människor gladare och piggare.

Viktigt för folkhälsan

Det har också gjorts en betydligt större studie omfattande 12 000 personer. Levnadsförhållanden och vanor hos dessa personer följdes upp under nio år, och då visade det sig att de människor som inte tillägnade sig någon kultur alls hade dubbelt så hög dödlighet under undersökningsperioden som personer som regelbundet ägnade sig åt kulturella aktiviteter. Med kulturell aktivitet avsågs där läsning, musik, bio, kyrkobesök, museibesök etcetera. Även efter att bakomliggande faktorer såsom rökning, sjukdom, inkomst och socialt nätverk räknats bort var dödligheten i den ena gruppen 60 procent högre än i den grupp som tillägnade sig kulturella aktiviteter. De aktiviteter som gav mest tydliga utslag var konstmuseer, bio och konserter.

Människor utsätts idag för mycket stress och press både i hemmet och på arbetet, ledande till såväl kroppsliga som psykiska konsekvenser och sjukdomstillstånd. Den psykiska ohälsan ökar, inte minst hos barn och ungdomar. Kulturen kan vara ett sätt att få ro och vila i en stressad värld. Den vårdande kulturen kan bli en oas dit människor kan komma för att få kraft för att orka med vardagen och för att må bättre. Betydelsen av kultur både för den allmänna folkhälsan och i direkta vårdsituationer blir alltmer uppmärksammas. Många sjukhus och andra vårdinrättningar intresserar sig numera för kulturens möjligheter att påverka patienternas hälsa. Såväl den nära kulturen, i form av böcker, konst och musik, som den yttre sjukhusmiljön, i form av arkitektur och inredning, påverkar patienter och personal. De flesta konstformer manar till kommunikation och eftertanke, vilket verkar stimulerande för alla människor som befinner sig i sjukhusmiljön.

Konsten kan inbjuda till samtal i en påfrestande situation eller verka lugnande i en stressad miljö. Med den forskning som i dag finns ser vi att människor som tillägnar sig regelbundna kulturella aktiviteter har bättre hälsa och lever ett längre liv. Ohälsans konsekvenser i form av försämrade funktions- och arbetsförmåga når nu så stor omfattning, trots ständigt bättre sjukvård, att allmänförebyggande åtgärder och självhjälpsstrategier måste utvecklas och studeras. Det är därför av största vikt att kulturen används i det förebyggande folkhälsoarbetet.

I sjukvården

Otaliga studier visar att människors välbefinnande påverkas av miljön de vistas i. Att beskåda ett konstverk under tiden man ligger sjuk eller genomgår en behandling kan skapa ett lugn som inte ska underskattas.

Fel! Okänt namn på

Möjlighet att lyssna på musik kan betyda oerhört mycket för det allmänna välbefinnandet och resultatet av behandlingen. Personer som sjunger i kör får klart sänkta stressnivåer enligt modern svensk forskning. Kulturella aktiviteter är också förknippade med ett starkare socialt stöd och nätverk, och dessa faktorer minskar betydligt risken för utveckling av kroniska smärttillstånd enligt forskning på befolkningen i Halland. Det bör ske en förändring så att alla patienter som så önskar ges möjlighet att lyssna på musik.

Det har konstaterats att konst och kultur har effekt på upplevande av smärta och funktionshinder vid kroniska sjukdomar och smärttillstånd. Det vore intressant att se ytterligare forskning på området, exempelvis genom lämpliga regionala pilotprojekt.

Stockholm den 3 oktober 2007

Anne Marie Brodén (m)

Cecilia Wikström i Uppsala (fp)

Solveig Ternström (c)

Maria Lundqvist-Brömster (fp)

Yvonne Andersson (kd)